

نوروز به سبک عشایر سیرجان

هدی رضوانی پور

گزارش

نوید نوروزی سبز و پر از علف را می‌داد که برای عشایر دامدار بهترین عیدی بود. در جشن سده عشایر هیزم‌های زیادی را جمع می‌کردند و همه در جمع آوری هیزم مشارکت داشتند. در ایل بچاقچی جشن سده را سه شب برپا می‌کردند. در شب آخر، دم زرده (هنگام غروب)، چوپان بچه‌های ایشوم (ایل) را جمع می‌کرد و دنبال خودش راه می‌انداخت. بچه‌ها مثلاً بره‌های چوپان می‌شدند و دم در سیاه چادرها می‌گشتند و شروع به خواندن می‌کردند.

چوپان می‌خواند: «فیروزه فیروزه/ آب می‌کشم سی روزه/ خال گردنم نسوزه/ خال گردنم خال خالی/ پشماشو کردم قالی/ هم گلیم و هم قالی/ بش خانای کرمانی/ در خونه رو به روزه / صاحبخونه مخمل دوزه / هَلَل میشو» و بچه‌ها در جواب چوپان فریاد می‌زدند «بع بع، هَلَل میشو بع بع»

مهره به هر کس می‌افتاد کتک می‌خورد!

وی ادامه می‌دهد: صاحبخانه‌ها مقداری آجیل به بچه‌ها و قدری آرد به چوپان می‌دادند. آرد جمع شده در آن شب، کماچ می‌شد و مهره‌ای را چوپان در کماچ مخصوص مردها می‌گذاشت. آتش بزرگ که برافروخته می‌شد همه را دور خود جمع می‌کرد. بچه‌ها کتک به دست می‌آمدند که در زیر زغال آتش چال کنند به این امید که در بهار قال (خانه) کبک با تخم‌هایش پیدا کنند. وقتی که آتش ریخته می‌شد و زغال‌های ارغوانی می‌درخشیدند، کماچ‌ها را می‌پختند. کماچی که مهره داشت بین مردها قسمت می‌شد. مهره به هر کس که می‌افتاد، دیگر مردها او را کتک می‌زدند و زن‌ها گریه می‌کردند و دست به دعا می‌شدند. ریش سفیدان ضامن می‌شدند و از مردها مهلت می‌خواستند و به مردی که کتک خورده بود می‌گفتند بگو تا چند روز دیگر باران می‌بارد؟ او سه روز یا یک هفته مهلت می‌خواست و تا آن روز همه دعا می‌کردند که باران بیاید وگرنه او دوباره کتک می‌خورد و این ضمانت تکرار می‌شد تا

نوروز؛ روز نو، روزی که طبیعت لباس جدید بر تن می‌کند و اعتدال بهاری، زمین را به حیاتی تازه دعوت می‌نماید. آیین سنتی نوروز از دیرباز تاکنون در فرهنگ ایرانیان جای خود را باز کرده و به یکی از مهمترین آداب سالیانه مردمان ایران زمین تبدیل شده است. هر یک از مناطق ایران برای برپایی جشن نوروز برنامه‌ها و سنت‌های ویژه خود را دارند و با آیین‌ها و سنت‌های ویژه خود به استقبال نوروز می‌روند. شهرستان سیرجان نیز به عنوان یکی از کهن‌ترین سرزمین‌های ایرانی، از دیرباز تاکنون با آیین‌ها و سنت‌های ویژه‌ای؛ نوروز را جشن می‌گرفته. به ویژه در بین عشایر سیرجانی استقبال از نوروز مراسم خاص خود را دارد. آیین‌هایی که بسیاری از آن‌ها در گذر زمان به دست فراموشی سپرده شده و بسیاری از آن‌ها نیز توسط ایلات و عشایر مختلف سیرجان تاکنون حفظ شده و حتی پررنگ‌تر از قبل نیز برپا می‌شود.

جشن سده و آتش دم زرده...

لیلا اسفندیارپور محقق ایل بچاقچی که به طور مشخص تحقیقات خود را بر زندگی حسین خان بچاقچی و اسفندیار خان بچاقچی متمرکز کرده، در خصوص برپایی مراسم عید نوروز در بین عشایر سیرجان می‌گوید: استقبال از نوروز و آماده شدن برای بهار در عشایر از زمان جشن سده بوده است. جشن سده را عشایر ۵۰ روز پیش از نوروز و در دهم بهمن ماه برگزار می‌کردند. اگر در این ایام خداوند باران رحمتش را بر زمین می‌بارید، این باران

